

Prava evangelizacija upisuje Radosnu vijest u čovjekovo srce

Petar Barun

petar.barun@ibervest.hr

Priprava puta novoj evangelizaciji naroda

U Katoličkoj crkvi evangelizacija postaje sve značajnija. Stoga je papa Franjo pokrenuo i dovršio dugo očekivanu reformu Rimske kurije. Dikasterij za evangelizaciju postavljen je na vrh popisa od 16 dikasterija, kao *lokomotiva* svekolikoga crkvenog djelovanja. Također je zaključio iznimno osjetljivu sinodu o sinodalnosti Crkve. Krizom Crkve u germanskim zemljama aktualizirana je drevna kršćanska praksa vijećanja i usuglašavanja. Ravnopravno za stolom dijalogizirali su biskupi, svećenici, đakoni i vjernici laici, osluškujući što Duh poručuje suvremenoj Crkvi. Ova se praksa u crkvenoj memoriji očuvala pod pojmom *sensus fidelium* – osjećaj vjere cijeloga Božjega naroda.

Crkveno učiteljstvo desetljećima pripravlja put novoj evangelizaciji. Smjernice su utkane u brojne postkoncilске dokumente koje nastoje dati odgovore na pitanja kao što su: Što je to evangelizacija? Tko evangelizira? Čime se evangelizira? Koji se evangelizacijski sadržaj donosi evangelizantima? Komu je evangelizacija namijenjena? Kako evangelizirati suvremeni svijet? Ovo zadnje pitanje svima je najveći izazov.

Kada Crkva zagovara *novu* evangelizaciju zapravo nas potiče da *iznova* krenemo u evangelizaciju. Polazi od činjenice da danas manjka Radosne vijesti. Kao da smo nešto propustili, nešto izgubljeno trebamo pronaći. Zagovara da krenemo od osobe Isusa iz Nazareta koji za sebe kaže da donosi Radosnu vijest. I od njegovih suvremenika koji su tu vijest (*euangelion*) nastojali zapisati (evandelja). Tako postaju razvidni ključni izazovi na koje treba odgovoriti nova evangelizacija: tko je Isus Krist, koje je informacije donio, i kako je tu poruku prenio na one koje su ga slušali. Na koji način su njegovi slušatelji predali Radosnu vijest budućim generacijama?

Lukino svjedočanstvo o prvoj evangelizaciji

Evangelist Luka je evangeliziran u ranokršćanskoj zajednici izvan Isusove domovine. Za razliku od drugih novozavjetnih pisaca nije iz židovskog naroda; baštinik je helenističke kulture, obrazovani liječnik, svjedok širenja kršćanstva u Rimskom Carstvu. Primajući evanđelje od prvih Isusovih učenika, razvio je istančan senzibilitet za evangelizaciju drugih naroda. Iskustvene razlike čine ga drugačijim i jedinstvenim autorom. Kao obraćenik na kršćanstvo pomno istražuje izvore, bavi se pitanjem kako je Isus naviještao Radosnu vijest (Lk 1,1-4). U drugoj svojoj knjizi (Djela apostolska) pažljivo bilježi svjedočanstva kako su evangelizirali Isusovi učenici. Zanimljivo je da Luka vješto uočava distinkciju između Isusove i apostolske evangelizacije. Odgovara na dva, za nas danas ključna pitanja: Kako je Isus naviještao Radosnu vijest? I kako je Isusovu poruku Prva Crkva prenijela novim generacijama?

Obje su ove evangelizacijske *etape* povezane događajem izljeva Duha Svetoga. Nakon krštenja na rijeci Jordanu Isus biva ispunjen Duhom Svetim, otvaraju se nebesa i Otac se oglašava: ovo je Sin njegov ljubljani (usp. Lk 3,21-22). Isusova smrt i uskrsnuće omogućit će izjev obećanog im Duha nad okupljenom Isusovom zajednicom na dan Pedesetnice (usp. Dj 2,1-4). Od toga dana Božji Duh u srca njihova *upisuje* evanđelje Isusa Krista. Mojsijev Zakon uklesan u kamene ploče na brdu Sinaju, nije imao snagu unutarnje preobrazbe ljudskoga bića. Sada – osposobljeni Duhom – bivaju kadri svjedočiti Isusovu Radosnu vijest svim narodima. Kontinuitet širenja Isusove Radosne vijesti potvrđuje se djelima koja je i Isus činio. Upisivanje zakona Duha u ljudsku egzistenciju ispunjavaju se starozavjetna proroštva da će Bog liječiti svoj narod, dat će mu *ново srce, sklopit će Novi savez*.

Luka je očito bio svjedok promjena te vrste u ljudskim srcima. Ne bi mogao briljantno opisati da sam nije iskusio milost dodira s Bogom Isusa Krista. Prateći sv. Pavla bilježio je svjedočanstva na putovima evangelizacije. Zahvaljujući njemu znamo kako su mnogi uključeni u evangelizacijski rad Prve Crkve (a ne samo pojedinci). Na umu valja imati tu širu sliku. To što se ona povijesno sužavala u srednjem vijeku srazmjerno klerikalnom pastoralnom monopolu, ne umanjuje tu činjenicu. Neki se pitanju dokle bi dospjela Isusova poruka da nije bilo Pavla. Na isti način možemo se pitati: kako bi izgledala naša *nova* evangelizacija da nemamo Luke?

Evangelizacija – povezati čovjeka s Bogom Isusa Krista

Sv. Pavao iz Tarza je neprijeporna evangelizacijska figura, a iza njegova osebnog rada stoji tim koji vodi brigu oko razvoja ranokršćanskih zajednica. Valja u njegovu navještaju razabrati ključne elemente. Sam za sebe kaže da ne

propovijeda (sije) ništa drugo doli sjemena koje je donio Gospodin Isus. On je Riječ Očeva za kojom čezne svako ljudsko srce pod nebom. Pavlova je misija naviještati Isusa rassetoga i uskrsloga, Spasitelja svih ljudi, a strateški mu je cilj povezati čovjeka s Bogom Isusa Krista. Ima li ikoje važnije misije u ovozemnom životu? Adamova i Evina tragična sudbina odvojila je čovjeka od Stvoritelja, te dobila svoj novi epilog u aktualizaciji ispunjenja Božjeg nauma danog u Knjizi Postanka: »Neprijateljstvo ja zamećem između tebe i žene, između roda tvojeg i roda njezina: on će ti glavu satirati, a ti ćeš mu vrebati petu« (3,15). Ovo je prvi navještaj Radosne vijesti (protoevangelion) koji odmah se najavljuje odmah nakon čovjekova pada. Ishodišna je točka mesijanizma koja se provlači u različitim tonovima kroz povijest Izraela. Starozavjetni proroci očuvali su nadu u dolazak Mesije. Isusovom rođenjem, obećanja se ispunjavaju. Blagoslov dan Abrahamu proteže se na sve narode. Most između Boga i ljudi sagrađio je Mesija iz Nazareta, Sin Božji.

Za Pavla to je vrelo spoznaje i radosti. Svjestan koliko je silno progonio kršćane, znao je s ljubavlju progonstvo i trpjeti. Predmnijevamo da je i njemu bilo skandalozno slušati da je Bog postao čovjekom. Da bi Mesija Sin Božji uzeo pūt (ljudsko tijelo) čovjeka i rodio se na zemlji, mora da je revnom Židovu zvučalo bogohulno. Kao odgovoran i obrazovan teolog smatrao se pozvanim da se obračuna sa sludenošću Isusovih sljedbenika, svojih sunarodnjaka. Kako čovjek rasset na križu uopće može biti obećani Mesija? Skandalozna je sama pomisao da Mesija mora skončati zemaljski život na križu da bi porazio Zloga koji je čovjeka sunovratio u smrtnu egzistenciju. Čovjek se rođenjem uspinje na zemaljsku pozornicu, a smrću silazi s nje. Mnogi bi rekli da je to zla kob sudbine. Tko može razumjeti brutalan čin Isusova razapinjanja? Tko je *vidovit* prepoznati u *poraženome* pobjednika, *dobru kob* koja *poništava zlu kob sudbine*? Rassetljavanje klupka Isusovih paradoksa vodi nas prema otkrivanju Božjega projekta spasenja. Uskrsnuvši, ustao je iz groba i svim ljudima odvalio kamen sa smrtne egzistencije. Njegovom smrću i uskrsnućem svim ljudima darovana je vječna egzistencija, gdje nema više boli, bolesti, patnje, smrti, besmisla, depresije, anksioznosti, nasilja...

Luka Evandelist ne skriva rezignirano stanje Isusovih najbližih suradnika nakon što je završio na Golgoti (Lk 24,13-20). Njegovo je razapinjanje na križu bilo onkraj svih njihovih očekivanja. Unatoč tome što je najjavljivao da će trpjeti, biti ubijen i da će treći dan uskrsnuti. Poruka do njih nije mogla doprijeti. Njihova percepcija Mesije, i nakon Isusove trogodišnje formacije, odveć je ljudska. »Mi smo se nadali da je on onaj koji ima otkupiti Izraela« (Lk 24,21). Šokirani brutalnošću nasilja, nisu mogli zaobići pitanje: Kako se *superiornom* Isusu kakvog su poznavali moglo dogoditi sramotno razapinjanje? Tko se razuman ne bi pitao: Je li Nazarećanin zaista ono što smo mislili da jest? Pavlu je bilo nepoznato koliko su Isusovi učenici bili izbezumljeni viješću o njegovu uskrsnuću. Prolazili su krize, nisu mogli razumjeti što to znači ustati od mrtvih.

Ima uskrsno tijelo, preobraženo, pneumatsko tijelo, a nije čisti duh? Radikalna novost uskrsle egzistencije prevladana je u susretu sa uskrsnim Kristom. S njim je nastupila nova era ljudske povijesti. Pavao kao pravi Židov bio je uznemiren, burno je reagirao na događaje oko Mesije, sve ga je upućivalo da ovu vjersku sljedbu treba što prije iskorijeniti – opasna je, zavodi narod, iskrivljuje židovsku predaju – sve dok nije susreo uskrsloga Gospodina. Čemu ova digresija? Valja i danas poći od evanđeoske i Pavlove *realnosti, trijeznosti...* Obrazovane ljude zbunjuje banalno, samorazumljivo vjerovanje koje prevladava među kršćanima. Kako mogu pokraj takvih argumenata ostati isti, tj. nepokretni? Jesu li oni zaista čuli za Radosnu vijest?

Suvremeni čovjek je sumnjičav, naslušao se mesijanskih ideologija, religijskih zavaravanja. Potrebno je na takve fenomene argumentirano promišljeno odgovoriti. U kršćanstvu je riječ o Božjem projektu. Isus tumači plan dvojici učenika na putu u Emaus, napokon su razumjeli Pisma, zašto je on morao trpjeti (Lk 24,25-35). Odlika evangelizatora se prepoznaje po razumijevanju Božjeg nacrtu spasenja.

Je li Mesija među nama hipotetski ili stvarno?

U dekristijaniziranom svijetu crkvena propitivanja se podrazumijevaju. Zašto je crkveno obvezatno nazočiti nedjeljom euharistiji? Popriličan je broj koji idu, a nemaju argumentirane razloge, drže se crkvenog propisa. *To je u redu.* Drugi ne idu, jer ne razumiju zašto bi. Ne vide smisla u redovitim nedjeljnim okupljanjima. Crkvena zapovijed postaje im irelevantna. *To je grijeh.* Najčešće se iza toga krije poruka: Isusa nema među živima. Kome služe crkvene zapovjedi koje potiču grižnju savjesti? Religije znaju strahovima vezati čovjeka. Isus iz Nazareta nastupa dijametralno suprotno: *Ne bojte se, ja sam uskrsnuće i život.* Svijest da je Isusova prisutnost stvarna, unosi promjene, obogaćuje ljudski život. Bez takve spoznaje spotičemo se i susrećemo s *vjerskim obrascima i obredima.* Netko nove naraštaje mora uvesti u osnovno kršćansko iskustvo prijateljevanja sa uskrsnim Kristom. Mnogo se toga u crkvenom pastoralu pretpostavlja, a da toga realno nema. Bog nije *zakrpa* za teška egzistencijalna pitanja.

Pod kojim vidikom smještamo evangelizaciju u suvremeno društvo? Mirišemo li bilo Pavlova realizma u društvu, koje se doduše stubokom razlikuje od današnjega. Kako čitamo suvremene znakove? Istinskim bogotražiteljima teško je izaći na kraj s tom neumoljivom crkvenom zbiljom. Što je tomu lijek? Papa Ivan Pavao II., 1979. godine u apostolskom pismu *Katechesi tradendae*, br. 44, napominje da »rođeni u kršćanskim zemljama u sociološkom kršćanskom okviru, nikada nisu bili odgojeni u vjeri te su kao odrasli pravi katekumeni«. Pokršteni, a nisu evangelizirani?! Možemo se pitati: Je li se stanje popravilo izradom katehetskih priručnika, osnivanjem katehetskih studija? Puno je truda

uloženo, ali je li se umnožio broj evangeliziranih kateheta? Ljudski su resursi presudni za *novu* evangelizaciju svijeta. Kada je sv. Pavao *progledao duhom*, u povijesti svoga naroda *otkrivao je povijest spasenja* koja se ispunila u Isusu iz Nazareta. Duboko je svjestan da Bog Isusa Krista čezne da svaki čovjek doživi sličnu objavu u vlastitoj egzistenciji. Imao je preduvjete za takvu misiju: vrhunska naobrazba i razumijevanje mentaliteta grčko-rimskog društva. »Meni najmanjemu od svih svetih dana je ova milost: poganima biti blagovjesnikom neistraživa bogatstva Kristova i rasvijetliti rasporedbu otajstva pred vjekovima skrivena u Bogu« (Ef 3,8-9).

Uvođenje u kršćanstvo

Budućnost Crkve ne ovisi o broju zaređenih osoba, već o djelovanju evangelizatora i evangelizatorica. Mlada je kršćanska zajednica njegovala kulturu koju bi neki današnji progresivisti smatrali avangardnom. Brisanje klasnih, rasnih, staleških podjela, nejednakosti između muškaraca i žena... Sve je ovo plod evangelizacijskog djelovanja. Evandeoski se mentalitet nije nametao izvana, već se evangelizacijom probijao iznutra.

Autentična formacija evangelizatora neizbježno dira u *upaljeni živac* suvremenog pastoralna Crkve. Kada papa Franjo raskrinkava negativno nasljeđe klerikalizma ne dovodi u pitanje crkvene službe, inače bi sam sebe doveo u pitanje. Smatra da dominacija hijerarhijskog pola narušava temeljne principe dostojanstva bratstva i sestrinstva, samim time i zajedništva. Manjak takve svijesti primjetan je u obrazovanom okruženju gdje nedostaje pravog dijaloga i suradnje. Je li moguće Isusovu poruku razglašavati bez svijesti o ljudskom dostojanstvu i krsnom identitetu?

Evangelizacijska pedagogija vodi se logikom prosvjetljenja. Ljudska egzistencija obasjana Isusom iz Nazareta ne može se tek tako učahuriti. Iskustvena je to spoznaja, poput *kušanja dobrog vina*. Na svadbi u Kani Galilejskoj ta *kvaliteta* nije mogla proći neopaženo (usp. Iv 2,1-10). Isus u svadbenom slavlju implicitno se poistovjećuje sa Zaručnikom. Crkva je njegova buduća Zaručnica. (Ne)možemo (ne)vidjeti da nešto kronično nedostaje na kršćanskim slavljima. Ljudi uglavnom odlaze zato što *nema vina*. Isusova Radosna vijest ne pretvara njihove živote u radost postojanja, već se doživljava kao dodatna obveza.

Kršćanima je religijska *roba* nadohvat ruke: većina njih bira vjeronauk tijekom školovanja, a razočaranja ranjavaju što Boga nisu pronašli. Gube interes jer ne žele tratiti vrijeme na *prividnu evandeosku stvarnost*. Sjeme koje ne padne na pripremljenu zemlju, nema osnovnih uvjeta da proklija. A s druge strane, mnoštvo je »žednih« koji uznemirno traže Božju informaciju o čovjeku. Njih ne zanimaju teorije, savjetodavni recepti o Bogu, moralne pouke. Suvišan im je govor o grijesima, krivicama, filozofskim dokazima o Bogu. Oni

žele samo jedno, da im netko donese Isusovo svjetlo. Rijetki su te sreće, da njihova egzistencija biva obasjana tim svjetlom, i tada se budi želja za dubljim upoznavanjem osobe Isusa Krista. Tko će im na tom putu pomoći? Ne da im bude *profesor*, već da im pomogne slijediti Isusa. Skidanje vela sa živoga Boga zapanjuje svakoga tko traži istinu. Evangelizator bogotražitelje ne usmjerava prema sebi, već ih okreće *od sebe*, prema Učitelju iz Nazareta. Dopušta Isusu da ih evangelizira. Jedino On poznaje njihove dubine, pruža ono za čim čeznu; time se aktualizira, posadašnjuje Radosna vijest. A kada tako čovjek dođe k sebi, ima potrebu *skinuti starog* čovjeka. Zapravo spoznaja Ljubavi koja ljubi, u njemu budi iskren žal kajanja, čisti, liječi dušu od životnih trauma. Usvajanje Isusovih lekcija blagotvorno utječe na sveukupno čovjekovo zdravlje. Pomirenje s Bogom Isusa Krista, *gravitacijski* utječe na primatelja da postane oprosnikom. Skoro pa nesvjestan mijenja svijet oko sebe! Objaviti ljudima bilo evanđelja, najveći je dar kojeg možemo nekome pokloniti na zemlji.

Crkveni nesporazumi dobrim dijelom nastaju zbog nerazumijevanja, nerazlikovanja pojmova između vjeronauka i evangelizacije. Ako ne postoji osobno *iskustvo klijanja, rasta vjere*, postoji li preduvjet za evangelizacijsko djelovanje? Dogmama se ne evangelizira. Svestrana izobrazba širi kapacitete djelovanja. Omalovažavanje teološke izobrazbe bila bi ludost. Isto tako ne smijemo previdjeti način na koji se provodi sakramentalizacija djece. Uglavnom se s roditeljima razgovara o tehničkim pitanjima, protokolarnim, moralnim obvezama, a izostaje ponuda programa za reevangelizaciju. Kao da se nema sluha za obiteljsku realnu egzistenciju načetu razvodima, neformalnim *brakovima*... Propuštamo li time *kairos*, milosno vrijeme da se na prikladan način navijesti Isusova Blagovijest? Koliko god su djeca povod okupljanja, bez buđenja evanđeoske svijesti njihovih roditelja, kako će odrastati? Isti se pastoralni obrazac ponavlja desetljećima. Smijemo li se onda pitati zašto ih nema u crkvi nakon sakramenta potvrde?

Razumjeti europsku civilizaciju

Rušenjem Berlinskog zida mnoge je zahvatio plimni val nade. Očekivalo se novo proljeće Crkve. Ali Crkva na Zapadu nije dočekala planirano duhovno osvježenje. Umjesto duhovne obnove Europe, zapadnim je ekonomijama pristigla radna snaga očarana komforom zapadnog čovjeka. Dok u tim i takvim okolnostima *prosvijetljeno* postkomunističko društvo sažalijeva nad *trulim* kršćanskim Zapadom, ono se nastavlja ideološki obračunavati s urušenom komunističkom ideologijom. Međutim, njeni su akteri vrlo spretno odjenuli demokratsko ruho i umješno kupuju crkvenu naklonost. *Odani* vjernici i dalje vegetiraju na rubovima Crkve i društva. Nisu nakon pada komunizma *otišli daleko od sakristija*. A kao takvi svim monopolistima odgovaraju: u crkvama pune klupe, a u društvu su bespomoćna politička glasačka snaga. Bez obzira

na posljedice, besmisleno je na optuženičku klupu staviti bilo crkvenog, civilnog ili inog *žrtvenog jarca*. Raskrinkavanje đavoljih optužaba je jedno, a Isusov kritički stav spram religijske pobožnosti opet je nešto sasvim drugo. U praksi se pomiješalo *caru carevo, a Bogu Božje*. Crkvena i civilna društva ne mogu se *resetirati* međusobnim optužbama o tome tko je zakazao ili tko je *više* kriv. Prijepori na kršćanski način nadilaze se isključivo osobnim izdizanjem, odabirom prihvaćanja evanđeoskog obraćeničkog mentaliteta »Tko je bez grijeha neka prvi baci kamen« (Isus).

Luka u Djelima apostolskim otkriva osobu *Duha Svetoga*, pokretača širenja Isusove Radosne vijesti. Nositeljima nove evangelizacije s iskustvom djelovanja *Duha*, mogu postati nuklearni fizičari, astronomi, botaničari, inženjeri, ratari, sportaši, vodoinstalateri, kuhari... Samo zato što su okusili radost *Isusova vina*. Takva se vijest kuloarski širi spontano. Evangelizacija revitalizira prirodne potencijale ljudi da budu subjekt evangelizacije u Crkvi, a samim time i društva. Ranokršćanska evangelizacija u kriznim je vremenima prenijela vrednote grčko-rimsko-semitskog kulturnog kruga su-stvarajući europsku civilizaciju. Imamo li hrabrosti priznati da među nama, suvremenim kršćanima, takve snage trenutno nema. Na Zapadu djeluju mnoga katolička laička društva i pokreti, ali ako nisu evangelizacijski oblikovana ne unose evangelizacijski kvasac u društvo. Pohvalno je zalagati se za humanističke vrednote kršćanstva, ali u konačnici zbog društveno-crkvenog kritičkog zazora malo utječu na društvene promjene. Zemlje pod komunizmom, nakon izlaska iz sužanjstva, nisu provele duhovnu obnovu, ne zato što nisu bile svjesne da je ona potrebna, već zbog toga što je *nisu znale konkretizirati u praksi!* Sva iskrena traganja i izazovi, bez obzira otkuda dolaze, upućuju na odgovor da je *nova* evangelizacija jedina opcija. No, postoje kočnice u crkvenom pastoralu, unatoč golemim naporima nesvjesno se odgađa korjenita reevangelizacija. Uostalom tko se u crkvenim krugovima sablažnjava zbog simptoma nevoljkosti provođenja koncilske reforme?

Boriti se za evanđeosku vjeru (Fil 1,28)

Na crkvenoj sceni uspješni lideri znaju se prometnuti u *kršćanske gurue*. Sklonost samoobožavanju može poprimiti aureolu religijskog kulta ličnosti. Evandelist Matej upozorava:

»Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: Gospodine, Gospodine, nego onaj koji vrši volju Oca mojega, koji je na nebesima. Mnogi će me u onaj dan pitati: Gospodine, Gospodine! Nismo li mi u tvoje ime prorokovali, u tvoje ime đavle izgonili, u tvoje ime mnoga čudesa činili? Tada ću im kazati: Nikad vas nisam poznavao! Nosite se od mene, vi bezakonici! Stoga, tko god sluša ove moje riječi i izvršava ih, bit će kao mudar čovjek koji sagrađi kuću na stijeni« (Mt 7,21-24).

Kršćani opstaju *na putu* samo onoliko koliko se u njima oblikuje Krist. Gleđati Isusa isključivo kao čudotvorca, može štetno djelovati u asimiliranju evanđeoske vjere. Sv. Pavao, s obzirom na svoja iskustva, ističe da je važno *boriti se za evanđeosku vjeru* (usp. Fil 1,28). Isto tako sugerira da ne smijemo podržavati iracionalne strahove *gašenja Duha*. Kršćanska zajednica stabilno raste kada je na čelu uravnotežena osoba. Ljudska i evangelizacijska osobna zrelost omogućava skladan razvoj organizma zajednice. Povijest Izraela bogata je svjedočanstvima *hrvanja* između vjere i nevjere. Rečeno nam je da se idoli (lažni bogovi) ušuljaju i lome savez s Bogom. Ne pomaže čovjeku općenito *znanje* o Bogu, jer znanje o Bogu nije isto što i vjera u Boga. Đavao je prije svih znao da je Isus Sin Božji, čak s lakoćom citira Sveto pismo. Ne sumnja u postojanje Boga, ali dršće pred Isusom. Ne može stajati u istini i vjerovati u Božju dobrotu. Zna da je na prijearu od *palog* čovjeka dobio gospodstvo nad stvorenim svijetom.

»I povede ga đavao na visoko, pokaza mu odjednom sva kraljevstva zemlje i reče mu: 'Tebi ću dati svu ovu vlast i slavu njihovu jer meni je dana i komu hoću, dajem je. Ako se dakle pokloniš preda mnom, sve je tvoje« (Lk 4,5-7).

Kada čovjek povjeruje đavoljim lažima gubi autonomiju. Teolog Knjige Postanka u prvi plan ističe egzistencijalni strah. Jahve pita: *Adame gdje si?* Čovjek odgovara da se od njega sakrio zbog straha jer je gol (usp. Post 3,9-10). Ovaj fenomen valja sagledavati u semitskom kontekstu. *Lom* je u čovjeku uzrokovao teške rane i traume na osobnom, bračnom, socijalnom, svemu stvorenom redu. Nepovjerenje je ušlo u mikropore čovjekova bića. Ali kako graditi bilo kakav odnos bez povjerenja? I nabolje korporacije bez povjerenja klize u stečaj; obitelji, institucije, zajednice se bez povjerenja raspadaju... Potrebno je fenomen straha sagledati na suvremen način. Svjedoci smo i danas koliko se strah obilato zlorabi u manipuliranju masama. Sijanje smrtnog straha u funkciji je diktatorskih režima, ubojito sredstvo za pokoravanje naroda. Nekoć se u pastoralu zastrašivalo vjernike ognjem paklenim, da ih se zadrži *na vezi*. Takav je pastoral straha polučio dijametralno suprotne evangelizacijske učinke. Dolijevanje bilo kakvog straha inicira patološke procese na antropološkom području, od duhovnih do psihofizičkih. Isusu je jedino važno da čovjeka poveže s njegovim Stvoriteljem, a čovječanstvo se od njega silno udaljilo. Radosna je vijest u tomu da Bog čovjeka nije prepustio tragičnoj sudbini. Stvoritelj reagira i traži dopuštenje da ga izvuče iz živoga blata egzistencije i da ga spasi.

Isuse, nauči nas vjerovati!

Isus suvremenicima dovikuje: »Čovječe, gdje si?« Egzistencijalni strahovi poput divljih vjetrova šibaju čovjeka. Gdje pronaći *temelj* na kojem možemo izgraditi povjerenje? Nesvjesni smo sljepoće koja je nastupila u trenutku kada

se povjerovalo obećanjima palog anđela. Stvoritelj je svoj plan spasenja ostvario po Isusu iz Nazareta. Povjerenje je prva karika, bez njea čovjek je duhovno nepokretan. Isus je oduševljen mrvicama žive vjere. Hrabri: Ne boj se, samo vjeruj, vjera te tvoja spasila... Zavidljen je vjerom rimskoga časnika, žene Feničanke. Podsjeća na vjeru Naamana Sirca koji je ozdravio od gube, te vjeru udovice u Sarfati sidonskoj, u Ilijino doba suše i gladi (usp. Lk 4,23). Zadaća je evangelizatora pokrenuti slušatelje da pođu za Isusom. »Ne povjerujete li da *Ja Jesam*, umrijet će te u svojim grijesima« (Iv 8,24). Ovako britak izričaj razumljiv je u kontekstu *emancipacijske patogeneze* od Stvoritelja, kada je čovjek izišao iz baštine Stvoritelja.

Od toga časa čovječanstvo pliva u strahovima, nepovjerenju, sumnjama, dvojbama... Neznanje pogoduje razvoju tjeskoba, anksioznostima, mentalnim i duhovnim krizama... Ljudsko je biće oštećeno, ne nalazi u sebi pouzdan oslonac, obnevidjelo je. Hod za Isusom iz Nazareta oslobađa čovjeka od deformiranih slika o samom sebi, o drugima, na kraju krajeva raskrinkava maske lažnih bogova. Tako se čovjek osovljuje na noge, pronalazi vlastito središte i hodi uskom stazom do živoga Boga. Često slušamo da se »u nešto mora vjerovati«, ali ta tvrdnja nema ništa s Isusovom vjerom.

Isusova čuda su znakovi njegove suverenosti. I, kada mu se vjetrovi i more pokoravaju, od učenika želi izmamiti povjerenje, da pronađu čvrsto tlo. Kada su učenici noću veslali na moru, Isus dolazi hodeći po moru, a oni, nasmrt prestravljeni, kriknuše. Kaže im: »Ne bojte se. *Ja sam*.« Petar, kakav po naravi jest, prihvaća izazov, jer ako je doista pred njim Isus, onda će i on moći hodati po vodi. Dok je zagledan u Isusa, vjeruje u njega dotle i hoda; kada Isusa gubi iz vida, obuzima ga strah, tone u nevjeri, skoro pa se utapa (usp. Mk 6,45-52). Isusove praktične vježbe s učenicima često završavaju riječju: *malovjerni*. Čovjeku je nužna snaga koja se *ulijeva* u njega dok primjenjuje Isusovu terapiju. Čovjek koji se pouzdaje u Boga Isusa iz Nazareta, po zakonu Duha, raste u vjeri, izdiže se iznad patoloških ograničenja i zakona grijeha, preobražava se u sretniju osobu.

Isuse, nauči nas razgovarati sa Stvoriteljem

Na evangelizacijskom putovanju važno je izgrađivati pouzdane tračnice: Prva je *tračnica* povjerenje – učiti u vjeri hodati za Isusom iz Nazareta. Druga je *tračnica* uspostavljanje dijaloga sa Stvoriteljem. Oduvijek je bilo važno razgovarati s Bogom. Prva je dilema: Je li to ljudima uopće moguće? Bog je Duh, pa kako ograničen čovjek može uopće komunicirati s neograničenim bićem? Unatoč baštinjenu grijehu nije uništen ljudski duh, esencija, bogosličnost... Postoji u svakom čovjeku *antena* koja ga može povezati sa Stvoriteljem. Pretpostavke za komunikaciju postoje, to potvrđuju i Sveta pisma.

Zašto Isus upozorava slušatelje da ne mole kao pogani? Kako Isus može izustiti takvo što *uvredljivo*? Nisu li oni Židovi, mole židovske molitve, psalme itd.? Istina, proroci su govorili zašto se Bogu ne mile molitve, postovi i žrtve njegova izabranoga naroda. Bezvrijedne su, prazne, trgovačke, opoganjene su. Takvi »molitelji« žive u preljubu s *nijemim bogovima, u krivim vezama*. Ljudi od pamtivijeka nastoje doći u dodir s Bogom. Religije su pune rituala, molitava, postova, hodočašća itd. To veliko traganje zaslužuje svaki respekt, ali takvim praksama ne možeš biti na crti evandeoske vjere, bez uspostave iskrenoga dijaloga sa živim Bogom. Isusov model *Očenaša* oduvijek je pripadao temeljnim molitvama Crkve. Od prvih je dana nezaobilazna dionica uvođenja u kršćanstvo. Ne kao recitacija, već kao model za povezivanje s Osobom. Jedno je recitirati *Očenaš*, a drugo je tim zazivima *Očenaša* povezati se s Ocem Isusa Krista.

U kontekstu židovskoga monoteizma nečuvena je novost obznaniti postojanje Boga Oca, Boga Sina, Boga Duha Svetoga, jer ih ta višestrukost zaprepasćuje. A Bog Otac, Tata (heb. *Abba*), izraz je duboke nježnosti tepanja djece svojim očevima. Isusova objava Oca, Stvoritelja, vertikalna je nit koja povezuje ljudsku egzistenciju s transcendencijom. Čovjek cijeli svoj život – i onda kada toga nije svjestan – traga za njom. Sveto pismo nam kaže da je čovjek đavoljom zavišću izgubio komunikaciju s Bogom, odnos s njim, i da je zbog toga u čovjeku nastala nepodnošljiva praznina, osamljenost... Ugroženost je zahvatila ljudsku egzistenciju. Čovjek – uz sva *svađanja s Bogom* – ne može pobjeći od religioznosti pa makar to bila neka viša sila. Isusu je nevažna molitvena forma. Zbog takvog stava dolazi u sukob s farizejskim molitvama i hramskom religijom. Kao da želi kazati da postoji *nereligiozni način* razgovora s Bogom. On je ta veza, ne postoji alternativa. Duh je ta snaga koja struji Isusovom vezom te čovjeka spaja s Bogom Isusa Krista.

Religiologija kao znanost objašnjava da su religije plemenit izraz traganja za Bogom. Nasljedovanjem Isusa Krista čovjek izlazi iz religija, *znam komu sam povjerovao* (Pavao). Tko god susretne Isusa iz Nazareta, našao je Boga. Ukoliko molitva nije prostor gdje se kršćanin susreće sa živim Bogom, utoliko niti taj *kršćanin* nije izišao iz molitvenih poganskih obrazaca. Drevno je pravilo: »Ako te molitva ne povezuje s Bogom i ne mijenja te, mijenjaj molitvu.« Drugim riječima, nešto tu ne valja. Isus nas poučava da s povjerenjem i u slobodi smijemo izgovarati *Oče naš*. Vraća nas u normalu iskonske povezanosti s Bogom. Stvoreni smo na njegovu sliku kao ljubljani. Tako mala posvojna zamjenica *naš*, obuhvaća cijeli ljudski rod, svemir. Sve što postoji ima Oca koji je na nebesima. Nebo nije nešto što treba zamisliti prostorno, geografski, meteorološki iza oblaka ili astronomski iza zvijezda. Bog je Duh, nematerijalan, svet, bez ikakve sjene... Onaj koji upozna Isusova Oca, ne može a da tu vijest ne razglasi – od sreće što ga je susreo. Do njega dolazimo po Sinu. Ljubav kojom se Otac i Sin ljube (Duh Sveti) pritječe u pomoć čovjeku da ostvari komunikaciju i zajedništvo s Bogom.

Čovjek nema kapaciteta izdići se na duhovnu razinu bez Duha; Duh nas podiže kao što majka podiže dijete. Sveti Duh nježno ulijeva povjerenje u ljudski duh da tepa Stvoritelju poput bezbrižne djece u krilu: »Abba, Tata, Papa...« Učenje dijaloziranja s Bogom Isusa Krista ključna je karika u evangelizacijskom procesu. Prva je molba u *Očenašu*: *dođi kraljevstvo tvoje*. Izlazak iz kraljevstva zla i ulazak u Božje kraljevstvo koje je nama dostupno po Isusu. Druga molba: *budi volja tvoja*, sugerira to da je čovjek nemoćan udaljiti se od zla svojim silama. Znamo kako je lako izgovarati *budi volja tvoja*, a u svakodnevnicima bez imalo zadržke provoditi svoju volju. Kako će Bog kreirati u ljudskom životu slobodu, vrhunarnu sreću bez prihvaćanja Božje volje? Strah koji je držao starog Adama, podsvjesno i nas koči da s povjerenjem stavljamo osobni život u Božje ruke. Isus je svojim bezuvjetnim predanjem Ocu ljudskom rodu donio otkupljenje. Njegovo svjedočanstvo, ohrabruje čovjeka da se odvaži na *rizik bez rizika*.

U prvom dijelu *Očenaša* između redaka čitamo da nam nije baviti se grijesima i krivicama. Prvo se trebamo *zagledati* u Isusova Oca, upijati njegovu dobrotu i osvijestiti sebi da nas je iz ljubavi pozvao u život. Tek na kraju *Očenaša* molimo: »Izbavi nas od Zloga«. U evangelizacijskom molitvenom hodu važno je uzeti Isusov redosljed, njegovo načelo razgovora s Bogom. Dakle uranjanje u *Očenaš* iznutra nas povezuje s Ocem koji nas preobražava, čisti, pere, ispunja ljepotom... Nabranje molitava bez razumnoga povezivanja sa Stvoriteljem slično je veslaču koji barku nije odvezao od obale. Ne molimo *kao papige*, reče nedavno papa Franjo. *Očenaš* je po sebi objava, uči nas kako se razgovara i sjedinjuje s Bogom Isusa Krista.

Zaključne misli

U ovom eseju pretresli smo mnoga pitanja: tko evangelizira, koga, čime? Iz ovog sklopa pitanja izranja Isusov evangelizacijski mozaik kojeg valja sagledavati u dinamičkom kontekstu suvremenog društva. Isus je javno obznanio smjer kretanja: »Obrati se i vjeruj Radosnoj vijesti« (Mk 1,15). »Obratite se, jer se približilo kraljevstvo nebesko« (Mt 4,17). Tim se putem ulazi u Božje kraljevstvo. Obraćanje je odluka pojedinca koji se želi vratiti u Očev dom (Lk 15). Čovjek (čovječanstvo) odvajanjem od Stvoritelja završilo je u ropstvu Palog anđela (đavla). Istrgnut iz zajedništva s Bogom, čovjek je uvučen u smrtnu egzistenciju. Prvi je grijeh odcijepio čovjeka od Stvoritelja. Ovu *šifru* koristimo u kontekstu odvajanja čovjekove egzistencije od ljubavi, dobrote, istine, života... Stvoritelja. Čovječanstvo je, uza sva nastojanja, nemoćno da stvori mir bez polarizacija, suparništava i ratova.

Evangelizacijski pastoral pomaže čovjeku da ponovno uspostavi odnos sa Stvoriteljem. Mesija, Isus iz Nazareta, pomazan Duhom neraskidivo je povezan

s Ocem. Božanskim autoritetom suvereno oslobađa čovjeka od svih zala i trauma. Na križu je iskazao bezuvjetnu ljubav prema svome Ocu i bratu čovjeku. Tako je razorio neuništivu smrt, srušio razdjelnicu koja je čovjeka odvajala od Stvoritelja. Ne samo da je čovjeku omogućio povezivanje, već ga je učinio dionikom zajedništva u Bogu. Kćerima i sinovima u Sinu, ukućanima Božjega kraljevstva. Tko god želi zakoračiti na njegov put, treba zrno povjerenja u Radosnu vijest, koje potom izraste u živu vjeru koja vidi izlaz iz suvremenoga sužanjstva.

Po vjeri u Krista čovjek premošćuje jaz do Stvoritelja. Stvara onu povezanost kakva je između trsa i loze. Ova biblijska slika otvara obzore na Božji vinograd s obiljem plodova. Tko ne bi poželio piti *vina* iz takvoga vinograda? Ova nas usporedba upućuje na dan izljeva Duha Svetoga, kada je Radosna vijest *upisana* u srca okupljene zajednice. Luka bilježi reakciju i komentar prolaznika: »Slatkoga su se vina ponapili« (Dj 2,13). Apostol Petar javno obznanjuje razloge takve radosti. Ispunila se proroštva, a i Isusovo obećanje dano nama da ne idemo nikamo dok se ne *obučemo u Silu Odozgor*. Duh Božji je protagonist *urezivanja* Isusove Blagovijesti u ljudsko biće. Po vjeri Krist prebiva u srcima (usp. Ef 3,17).

Uranjanjem u Isusovo evanđelje postaje se dioničarem Radosne vijesti (usp. Fil 1,5-7). Što više *sjemena klija i raste*, to je *dividenda obilnija*. Urod ovisi o ljudskoj slobodi i čovjekovoj vjernosti Sijaču (usp. Mk 4,1-19). Isusova agenda prvenstveno ovisi o primjeni njegova modela evangelizacije.